

MINISTERSTWO RODZINY,
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dnia 6 listopada 2019 r.

Marcin Zieleniecki
Podsekretarz Stanu

DPS.I.053.681.2019.AP

DDP.II.053.136.1.2019.MM

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej po rozpatrzeniu złożonej przez petycji zarejestrowanej pod nr 105, dotyczącej zbiegu prawa do rent: socjalnej i rodzinnej, działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. poz. 1195 oraz z 2016 r. poz. 1579), informuje.

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1455, z późn. zm.) renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia,
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej — przed ukończeniem 25. roku życia,
- 3) w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Całkowicie niezdolną do pracy — w rozumieniu ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) (Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.) — jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku zbiegu uprawnień do renty socjalnej z uprawnieniem do renty rodzinnej kwota renty socjalnej ulega takiemu obniżeniu, aby łączna kwota obu świadczeń nie przekraczała 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być niższa niż 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Renta socjalna nie przysługuje dopiero wtedy, gdy kwota renty rodzinnej przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (art. 9 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej). Obecnie od dnia 1 marca 2019 r. kwota najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz kwota renty socjalnej wynoszą 1 100 zł.

W ustawie o emeryturach i rentach z FUS, określającej zasady nabywania prawa do świadczeń typu ubezpieczeniowego, a więc świadczeń finansowanych i pozostających w związku z funduszem gromadzonym na ten cel ze składek osób ubezpieczonych (przyszłych świadczeniobiorców), przesłanki nabycia prawa do emerytury i renty są sformułowane w sposób bezwzględnie obowiązujący.

Ubezpieczenie emerytalne, o którym mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300, z późn. zm.) obejmuje ryzyko osiągnięcia wieku emerytalnego. Z kolei przedmiotem ochrony objętej ubezpieczeniem rentowym (art. 1 pkt 2) jest nie tylko ryzyko niezdolności osoby ubezpieczonej do pracy, ale również ryzyko jej śmierci i w związku z tym pozostawienie rodziny bez środków do życia.

Świadczenia emerytalno-rentowe są więc przedmiotem praw nabytych przez osoby ubezpieczone w związku z ich własnym udziałem w tworzeniu Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a wysokość tych świadczeń jest ściśle związana z indywidualnym przebiegiem ubezpieczenia konkretnej osoby.

Należy jednocześnie wyjaśnić, że obecnie nie funkcjonuje pojęcie renty chorobowej. Świadczenie to było przyznawane w latach 1975-1982 i przysługiwało pracownikowi zatrudnionemu w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie. Jeśli po wyczerpaniu zasiłku chorobowego pracownik był nadal niezdolny do pracy, a jego dalsze leczenie lub rehabilitacja rokowały odzyskanie tej zdolności, przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy przysługiwała mu renta chorobowa. Był to zatem przed 31.12.1998 r. odpowiednik świadczenia rehabilitacyjnego.

W prawie ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada wypłaty jednego świadczenia przyznanego na podstawie wymienionej na wstępie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepis jej art. 95 ust. 1 przewiduje, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub

renty z prawem do renty rodzinnej, wypłaca się tylko jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez osobę uprawnioną. Stąd też organ rentowy może ustalić prawo do więcej niż jednego świadczenia, ale tylko jedno z nich może wypłacać.

W praktyce dotyczy to m.in. zbiegu prawa do:

- emerytury i renty z tytułu niezdolności do pracy,
- emerytury i renty rodzinnej,
- renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinnej,

w tym również zbiegu uprawnień do kilku emerytur, np. emerytury w wieku powszechnym i emerytury wcześniejszej.

Generalną zasadą systemu ubezpieczeń społecznych jest więc niełączenie świadczeń z różnych tytułów. Wynika to z faktu, że świadczenia chronią ściśle określone w przepisach ww. ustawy o emeryturach i rentach z FUS sytuacje życiowe. Wyjątki od tej zasady zawarto w art. 96 tej ustawy, w tym m.in. możliwość pobierania emerytury w zbiegu z rentą z tytułu niezdolności do pracy spowodowaną wypadkiem przy pracy, wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy lub chorobą zawodową, ale w ograniczonym zakresie.

Jak wskazano w art. 26 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadku przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1205) osobie uprawnionej do renty z tytułu niezdolności do pracy z ubezpieczenia wypadkowego oraz do emerytury wypłaca się, zależnie od jej wyboru: przysługującą rentę powiększoną o połowę emerytury albo emeryturę powiększoną o połowę renty.

Odmiennie natomiast wygląda sytuacja osoby uprawnionej jednocześnie do kilku świadczeń rentowych. W myśl art. 25 tej ustawy - w takim przypadku wypłaca się jedno świadczenie, wyższe lub wybrane przez osobę zainteresowaną. Nie jest więc możliwe pobieranie renty rodzinnej w zbiegu z rentą wypadkową.

Natomiast na podstawie art. 96 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kwestie zbiegu prawa do emerytury lub renty pracowniczej z prawem do emerytury lub renty rolniczej określają przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Warto też zauważyć, że osobom uprawnionym do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej lub pobierającej świadczenie o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych, renty strukturalnej, a także osobie uprawnionej do zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego renta socjalna nie przysługuje (art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej).

Nie bez znaczenia jest też, że renta socjalna jest świadczeniem finansowanym w całości z budżetu państwa, a każda zmiana przepisów w kierunku zwiększenia kwoty tego świadczenia spowoduje skutki finansowe dla tego budżetu.

W związku z powyższym należy uznać, że przepisy określające zasady wypłaty renty socjalnej w zbiegu z rentą rodzinną w wystarczającym stopniu zabezpieczają osoby niepełnosprawne przez ryzykiem popadnięcia w ubóstwo w sytuacji śmierci jednego z rodziców. Z powyższych względów w chwili obecnej nie jest więc rozpatrywana kwestia zmiany przepisów w postulowanym przez Panią kierunku.

POISEKRETARZ STANU
Marcin Zieleniecki